

TÜRKİYE MYCOFLORASINDA YENİ PHYLLOSTICTA TÜRLERİ.

Doç. Dr. İbrahim KARACA

Phyllosticta cinsi, mantar sistematigi içinde Fungi Imperfecti sınıfının, Sphaeropsidales takımından, Sphaeroideae familyasına bağlı Hyalosporae grubundandır. Hyalosporae grubu piknitleri stroma içinde olanlar ve stroma içinde olmayanlar diye ikiye ayrılır. Piknitleri stroma içinde olmayanlar Phomaae topluluğunu teşkil ederler. Phyllosticta cinsi bu toplulukta yer alır.

Phyllosticta cinsine mensup mantarların piknitleri doku içine gömülüdür. Piknitler dışderi (epidermé) tabakasıyla hafifçe örtülmüştür, sonradan dışderiyi yırtarak açığa çıkarlar. Bu cinse mensup mantarların piknitlerinde ostiol bulunur. Piknitlerin şekli mercimeği andırır.

Sporları bir hücreli, oval veya uzunumsu, renksiz veya çok açık renklidir. Sporları umumiyetle bir çift habbecik ihtiva ederler.

Phyllosticta türleri yapraklarda küçük, beyaz lekeler meydana getirir. Bu lekeler önce beyaz renkli oldukları halde, sonradan merkezden dışarı doğru beyazlaşır, fakat etrafları beyaz bir hale ile çevrili kalır. Haleli kısımda mantarın miselleri hali faaliyettedir.

Phyllosticta cinsi, Phoma cinsi ile bir benzerlik arzeder. Bu benzerlikten doğan münakaşada Allescher (GROVE, 1935), Phyllosticta cinsinin yapraklarda, Phoma cinsinin ise bitkilerin diğer kısımlarında hastalık yaptığını iddia etmektedir. W. B. GROVE (1935) e göre ise Phyllosticta da bitkinin diğer kısımlarında bulunmaktadır. Bu araştırıcı farkın daha çok biyolojik olduğunu öne sürmektedir. Buna göre denilebilir ki, Phyllosticta hakiki parazit (Holoparasit) olduğu halde, Phoma daha ziyade fakültatif parazit, saprofit veya bir yara parasitidir.

Diğer taraftan bu iki cins arasında piknitlerin periderm'ine istinat eden bir fark da kaydedilmektedir. Phyllosticta'da periderm Phoma'ya nazaran daha ince ve daha şeffaftır.

Bunlara rağmen Phyllosticta teşhisinde kararı uzun zaman müşahededen sonra vermelidir. Zira Ascochyta sporları da gençlik devresinde Phyllosticta'ya benzerler. Keza Phyllosticta içinde Cytospora'ya benzeyenler olduğu gibi, birçok Phyllosticta

türleri de, *Septoria* ile beraber meydana çıkar ve beraber gelişirler (GROVE, 1935).

***Phyllosticta Coryli* Westd.:**

Fındık yapraklarında küçük, kirli sarı lekeler, lekelerin etrafı haleli, ortasında piknitler. Piknitler basık, 100 - 150 mik. kutrunda. Sporları elipsoit, birgitt habbecik ihtiva ederler, ortalama 3×8 mik. dur.

Nümune Karadeniz kıyılarında Arhavideki fındıklıklardan (*Corylus avellana* L.) alınmıştır, Eylül 1959. Yaygın ve çok zararlı değildir.

***Phyllosticta Cucurbitacearum* Sacc.:**

Kabak yapraklarında dağınık, küçük, beyaz lekeler. Lekelerin bazısı içinde siyah renkli piknitler görülür. Piknitler 70 - 100 mik. kuturda. Sporlar renksiz tek hücreli, elipsoit, $2-3 \times 5-6$ mik. dur.

Nümune Karadeniz mıntukasından Murgul nahiyesi köylerinden alınmıştır. Kabak (*Cucurbita pepo* L.) bitkisi üstünde bu mıntıkada çok yaygın ve çok zararlıdır, Eylül 1959.

***Phyllosticta medicaginis* Sacc.:**

Yonca yapraklarında kirli sarı lekeler içinde küçük, siyah piknitleriyle görünür. Piknitler lekelerde seyrek bulunur ve lekeler yaprak üstünde dağınıktır. Piknitler 80 - 130 mik. kutrundadır. Piknosporlar daha uzunca olup, 1×5 mik. dur. Sporlar tek hücreli, renksiz ve uzunumsudur.

Yonya (*Medicago sativa* L.) bitkisi üstünde Murgulun aşağı Korucular köyünde bulunmuştur, Eylül, 1959.

***Phyllosticta Phaseolina* Sacc.:**

Fasulye yapraklarında oldukça büyük, kirli sarı lekeler yapar. Lekelerin içinde az miktarda siyah piknitlere rastlanır. Piknitleri basık küre şeklinde ve 80-120 mik. kutrundadır. Sporları bir hücreli, renksiz ve uzunca elipsit şeklinde olup, ortalama 3×8 mik. dur.

DIE NEUE PHYLLOSTICTA ARTEN FÜR DIE TÜRKEI.

(Zusammenfassung):

Ich habe im Schwarzesmeegebiet im Jahre 1959 an den Kulturpflanzen 4 *Phyllosticta* - Arten festgestellt. Diese Arten sind für die türkischen Mycoflora neue Pilze. Diese sind folgende: *Phyllosticta coryli* Westd. an *Corylus avellana* L., *Phyllosticta cucurbitacearum* Sacc. an *Cucurbita pepo* L., *Phyllosticta medicaginis* Sacc. an *Medicago sativa* L. und *Phyllosticta phaseolina* Sacc. an *Phaseolus vulgaris* L.

Von diesen Pilzen nur *P. cucurbitacearum* Sacc. ist im Gebiet sehr verbreitet und schaedlich.

Literatür:

1. Appel O., 1932. Handbuch der Pflanzenkrankheiten. Dritter Band, die pflanzliche Parasiten, 2. Teil, Paul Parey, Berlin, 948.
2. Grove W. B., 1935. British stem - and leaf - Fungi (Coelomycetes) Vol. I. At the University Press, Cambridge, 488.
3. Roger, L., 1953. Phytopathologie des Pays chauds, Tom II.
4. Saccardo, 1882 Sylloge Fungorum. III.